Siemenkauppiaitten yhdistys ry
Virkatie 1
16600 Järvelä

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

27.11.2018

EDUSKUNTA
MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNTA

HE 172/2018 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE SIEMENLAIKSI SEKÄ LAIKSI SAKON TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA ANNETUN LAIN 1§:N MUUTTAMISESTA

Siemenkauppiaitten yhdistys kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kannatamme siemenkauppalain uudistamista. On tarpeellista uudistaa säädökset vastaamaan paremmin nykyistä ja muuttuvaa toimintaympäristöä ja -tapoja.

Pidämme tärkeänä sitä, että lakiin on tuotu uusia toimenpiteitä, joilla on mahdollisuus puuttua nykyistä tehokkaammin harmaan siemenen kauppaan. Näitä ovat hallinnollinen seuraamusmaksu (35§), tunnistautumaton näytteenotto etämyynnissä (29§) ja mahdollisuus internetsivujen sulkemiseen (39§). Nykyisen siemenkauppalain keinot ovat olleet riittämättömiä.

Pidämme hyvänä sitä, että pakkaamohyväksyntäkäytäntöön esitetään kevennyksiä samalla kun toimintatapa antaa kuitenkin mahdollisuudet riittävään valvontaan (13§). On myös hyvä, että laissa on huomioitu kustannuksia säästäviä uuden teknologian mahdollistamia toimintoja kuten miehittämättömien ilmaalusten käyttö valvonnan apuna (30§) sekä sähköinen allekirjoitus (43§).

Pidämme tärkeänä, että viralliset viljelyarvokokeet on määritelty lakisääteisesti Luonnonvarakeskuksen (Luke) viranomaistehtäväksi (6§). Kokeita ja niiden tuloksia käyttää laaja joukko. Esimerkiksi Luke käyttää niitä aineistona muissa tutkimuksissaan. Siksi tulee varmistaa, että kokeiden kustannukset ovat kohtuulliset ja on varsin perusteltua, että kokeiden maksamiseen osallistuvat myös muut tahot kuin ainoastaan jalostajat/lajike-edustajat. Valtion budjettirahoituksen osuus on turvattava kokeiden laajan merkityksen takia.

Ankaran vastuu aiheuttamat ongelmat(16§)

Siemenkauppiaitten yhdistys kokee tuottamuksesta riippumattoman vahingonkorvausvastuun eli ns. ankaran vastuun erittäin ongelmallisena ja kohtuuttomana. Se aiheuttaa suuren riskin suomalaiselle siemenkaupalle ja vääristää kilpailua, koska ankara vastuu ei ole käytössä missään muussa EU-maassa. Jos

pykälä jää siemenlakiin, se tarkoittaa käytännössä vakavaa pohdintaa kaupankäyntitapojen muuttamiselle nykyisessä kansainvälistyvässä siemenkaupan tilanteessa. Pohdittavaksi tulee esimerkiksi ratkaisu, että siemenkauppa siirtää suomalaisten asiakkaiden myyntitoimintoja Suomen rajojen ulkopuolelle, jossa ankaraa vastuuta ei ole.

Myös verkkokaupan yleistyminen korostaa ankaran vastuun ongelmaa. Esimerkiksi vihannesten siemeniä myydään enenevässä määrin ammattikäyttöön ulkomaisissa verkkokaupoissa. Jos viljelijä ostaa samaa siemenerää sekä ulkomaisesta verkkokaupasta että kotimaiselta toimijalta ja siemenerässä havaitaan virhe, korvausvelvollisuus eroaa. Ulkomainen verkkokauppias on korvausvelvollinen kansainvälisten korvaussäädösten mukaan, joka käytännössä tarkoittaa enintään siementen arvoa. Kotimainen siemenkauppias on taas korvausvelvollinen ankaran vastuun mukaan menetetyn sadon arvoon asti. Tämä on karkea esimerkki siitä miten ankara vastuu vääristää kilpailua ja saattaa eri EU-maissa toimivat siemenkaupan yritykset eri arvoiseen asemaan.

Ankaran vastuun ongelma korostuu erikoiskasveilla. Vihannestensiementä ei tuoteta Suomessa, vaan siemen tuodaan Suomeen valmiiksi pakattuna. Kuitenkin ankaran vastuun osalta vastuussa on maahantuoja, ei siemenen alkuperäinen tuottaja. Perunan osalta ongelma on myös varsin suuri, sillä on hankala tai jopa mahdoton osoittaa, mitkä taudit ovat tulleet kasvustoon siemenperunan mukana ja mitkä ovat levinneet kasvustoon maalevintäisinä.

Vaikka HE:n perusteluissa todetaan, että vahingonkorvausvastuusta voisi vapautua tiettyjen edellytysten täyttyessä ja että vahingonkorvausvelvollisuutta ei olisi, jos korvausvelvollinen voi saattaa todennäköiseksi, ettei kylvösiemenessä ollut vahingon aiheuttanutta virhettä hänen laskiessaan siemenen markkinoille. Käytännössä kuitenkin kylvösiemenen virheettömyyden osoittaminen on hyvin hankalaa, jopa mahdotonta. Näyttötaakka siemenen virheettömyydestä on siemenkaupan kunnostajalla, pakkaajalla tai tuojalla, mutta näyttö on hankala osoittaa. Siemen on tuote, jonka käyttäytymiseen vaikuttaa moni muukin asia kuin itse siemen. Esimerkiksi miten pystytään näyttämään varmuudella toteen, onko tauti levinnyt kasvustoon siemenestä vai maalevintäisenä tai miten sääolosuhteet ovat vaikuttaneet siihen, että siemen ei ole itänyt tasaisesti tai se on käyttäytynyt muutoin epätyypillisellä tavalla kuten esimerkiksi tuottamalla kukkavarsia. Ja koska näyttötaakka virheen osalta on siemenkaupan kunnostajalla, pakkaajalla tai tuojalla ja jos kunnostaja/pakkaaja/tuoja ei pysty näyttämään toteen, että syy olisi varmuudella muualla, se joutuu korvausvelvolliseksi siinäkin tapauksessa, että ongelma olisi ollut todellisuudessa jossakin muualla kuin siemenessä.

Ankaran vastuu pykälässä on lisäksi 3 momentti, jonka mukaan korvausvelvollisuudesta ei voisi etukäteen poiketa sopimuksella vahingonkärsijän vahingoksi. Pakottavuuden taustalla on säännöksen perusajatus heikomman osapuolen eli viljelijän suojaamisesta. Käytännössä kuitenkin merkittävä osa siemenkauppaa harjoittavista toimijoista on pieniä yrityksiä, joiden osalta ankaran vastuun pykälän soveltaminen käytännössä voi johtaa toiminnan päättymiseen tai pahimmassa tapauksessa jopa yrityksen konkurssiin. Tämä ei liene kenenkään edun mukaista.

Kun vahingonkorvausvastuusta säädetään, lähtökohtana ovat yleislait kauppalaki ja kuluttajansuojalaki sopimussuhteessa ja vahingonkorvauslaki sopimussuhteen ulkopuolella. Jotta näistä voidaan poiketa, tulee asia perustella erikseen. Mielestämme riittäviä perusteluja yleislaista poikkeamiselle ei ole esitetty.

Siemenkauppiaitten yhdistys esittää, että ankara vastuu poistetaan ja vastuu olisi kauppalain mukainen. Kauppalain mukaan myyjä vastaa virheestä, joka johtuu huolimattomuudesta hänen puolellaan ja virheistä, jotka hän tiesi tai olisi pitänyt tietää. Tällöin säännös vastaisi muissa maissa käytössä olevaa korvaussäännöstä, jolloin suomalainen siemenkauppa olisi samanarvoisessa asemassa verrattuna kilpailijamaihin. Kotimaisen tuojan, pakkaajan ja kunnostajan ankara virhevastuu nykyisellään rajoittaa alalle hakeutumista ja johtaa niukkenevaan tuotevalikoimaan. Järjestelmä ei saisi olla ulkomailta toimivia yrityksiä suosiva.

SIEMENKAUPPIAITTEN YHDISTYS RY

Mari Raininko
asiamies